Ч. 46. Львів, неділя 16 квітня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 700 М. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей, Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ: Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення" 40 М., в „Надісланім", в „Оповістках" і некрольоги 60 М. Між новинками і в редакційній части 100 М., на першій стороні 160 М. За дрібні оголошення 12 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50% дорожче.

Виходить о годині 7. рано.

Один прим. 50 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

ЗНАНА ФІРМА **ШМОС і БІКЕЛЕС** Львів, вул. Краківська ч. 17. відкрила філію при вул. Краківській 2., та поручає багато заосмотрені маґазини мужеських і жіночих одягів по значно знижених цінах. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

1115 Раґляни і ґуморі плащі в найбільшім виборі. 1—5

8 МАРОК КОШТУЄ 100 штук тутюк AIDA дешевше в рульонах як в пуделках тої самої якости. Паперці і тутки правдиві лише з водним знаком „Шабелька". 2 10

Львів, 15. квітня 1922.

Між двох сил. Коли кинемо оком на минуле нашого народу, то бачимо, що наша територія постійно находиться в кліщах двох сил, котрі намагаються стиснути, здавити, просто розторощити нашу націю, котрі українську державну будову постійно захитують, підважують і розвалюють.

Недогідне ґеоґрафічне положення, недостача природних границь, битий шлях на перехрестю між сходом і заходом з одного боку, а багацтво української землі з другого, — ось що приманювало й приманює близчих і дальших сусідів до наступу на наш край, до загарбування його землі, до нищення його багацтв, до матеріяльної, моральної і просто фізичної екстермінації українського народу.

За староукраїнської держави тими силами, руйнуючими державну орґанізацію українського народу були пів-кочівничі орди: Хозари, Печеніги, Торки, Половці, а опісля Татари зі сходу, а Поляки з заходу. Від часу до часу долучувалися до цих двох сил ще й инші, помічні, як от варварський наїзд Суздальців, або угорські походи на Галичину, та постійно ділаючими силами були схід і захід. І цим обєднаним силам вдалося таки розвалити українську державу, бо саме тоді, коли український народ своїми грудьми заслонював Европу перед заливом східного варварства, щоби шарпати українські землі і ті сили використували нагоду, вдиратися в глиб української території та поневолювати український народ. І тільки через скоординований натиск цих двох сил, цих двораменних кліщів українська нація втратила свою суверенність, матеріяльні добра і культурне надбання.

Згодом на якийсь час роль східних орд перейняла на себе Туреччина й Татарщина, але західний ворог не мінявся. Все був один і той сам, постійно звернений фронтом проти нас, з постійними, незмінними, математично проґресивними цілями. Історія козаччини цеж історія метушні між тими двома силами, що натискали з двох боків на нашу територію. І знову оборона заходу нашими грудьми перед навалою сходу не мала ніякого позитивного наслідку. Що більше! Охоронний вал, утворений нашими грудьми, давав заходови не тільки забезпеку перед ворогом, не тільки творив сприятливі умови для культурної праці і матеріяльного добробуту, але й дозволив ворожій силі вдертися в саме ядро українського народу, заволодіти його землею в буквальнім того слова значінню і розпочати на велику скалю розкладову акцію.

Завдяки укваїнському оборонному валови притуплено в значній мірі вістря татарсько-турецького натиску, а вкінці зведено його в нівець, але віддиху не було. Тільки рамя натиску повернулося в иншу сторону. Ролю східних монгольських орд перебрала на себе Московщина, що в своїм широкім кітлі переварила їх і заставила під своїми прапорами раз по-раз вдаряти в український орґанізм. Українська територія стала ареною герців сходу і заходу, аж поки „союзна" Московщина, „обороняючи" нас, не розполовила України в Андрусові, а опісля не накинула нам найбільшого і найстрашнійшого ярма, яке тільки знає історія України.

І тепер знову, як тільки український народ зірвав віковічні кайдани, обі ті історичні сили, історично ворожі, в ері права нації підняли похід проти визвольних змагань українського народу. І схід і захід пішов проти України. Бо під прапорами Росії йшов не тільки російський народ, але і вся наволоч сходу, а під стягами з заходу, не лиш Польща, але й Франція. А український народ знов, як перед століттями, заслонив своїми грудьми залив Европи червоними фалянгами, виточив з своїх жил море крови в імя европейської культури, і знову поплатився за те не лиш втратою своєї національної держави, але — покищо — й затратою своїх західних земель.

Пригадка цих фактів і ця жертвенна роль українського народу дають нам багато до думання. Бо чи не приходить на думку, що ми на протязі цілої своєї історії були занадто лицарські, коли постійно ставали на боці слабшого і боролися все свідомо або інстинктовно із сильнійшим, звичайно тільки маркуючи боротьбу із слабшим? А тої лицарськости, звичайно навіть позірної приличности не виявляв той, в чиїм інтересі ми боролися і кого ми заслонювали. Навпаки, ми бачили, як ті ворожі сили порозумівалися тайно або явно на нашу згубу, на повну затрату. Таке порозуміння було між Татарами і Річпосполитою, між Московщиною і Польщею і вкінці між Сов. Росією та польською республикою (рижський договір).

Ми постійно находимося між Сціллею і Харібдою, між молотом і ковалом, на великім перехрестю, де сходиться багато стежок, де топчеться багато влізливців. Але якою крицею є наша нація, з якого здорового, трівкого матеріялу є збудований наш орґанізм! Всі, що несли нам загладу і смерть, принесли тільки безсмертя українській нації.

Сьогодня й сліду немає по Хозарах, Печенігах, Торках і Половцях, а український народ перетрівав всі бурі й хуртовини, переніс всі хрести, не зотлів і не стопився в пожежах. Нищений і поневіряний, він силою своєї напруги розлився як море далеко і широко і поступившися дещо на заході, обняв в своє цупке посідання величезні простори на сході і півдні і витягнув одно рамя аж ген на Далекий Схід до Зеленого Клина. Чи треба наглядніщого доказу на його безсмертність?

І тепер в огні революції і визвольної війни український народ, уважаний за безформену етноґрафічну масу, встав як фенікс і ясно виставив свій ідеал. Не лиш виставив на здивовання цілого світа, котрий перший раз довідався про істнування українського народу, але аж до границь загальної спроможности перевів боротьбу за права повної модерної нації. А діялось це після найбільшої війни, серед найбільшої і найстрашнійшої революції, в повнім відрізанню від світа, за кільчастими дротами, без елементарних засобів. Серед всеохоплюючого пожарища українська етноґрафічна маса перетопилася в щляхотну крицю модерної нації. І коли маса жила, коли вона в своїм нутрі віками носила вічний огонь, коли вона змагала до світла і волі, то новітня нація мусить бути безсмертною. Скорше чи пізнійше вона розсадить всі запори, а українські ріки мусять зіллятися в одно українське море. Напір обох сил тільки прискорить той процес, тільки зробить більший напір на той вибуховий матеріял, яким є змагання до волі.

Голодівка українських студентів в тюрмі при вул. Баторія! Гл. сторона 6 та!!!

Памятайте про пресовий фонд „Громадського Вістника"! — Жертви проситься слати до Кравого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Громадського Вістника".

Український Готель

тов. „Народна Гостинниця"

у Львові, вул. Костюшка ч. 1.

поручає чистенькі вімнати по дешевих цінах

Замовлення на кімнати принимає лише **за рівночасним надісланням готівки за кімнату.** Замовляючому в разі перепони, що не приїхав, не звертається надісланої готівки ані не переноситься її на инший день.

Замовлення на кімнати **без надіслання готівки** принимається від Вп. Гостей, котрі є вкладчиками стоваришення та викажуться числом щадничої книжочки і на случай перепони, що не приїдуть на означений день, зізволяють з цеї щадн. книжочки ціну кімнати виплатити.

Товариство приймає вкладки до опроцентовання на 3%, що незвичайно вигідне для приїзджаючих до Львова, бо може кождого дня, не виключаючи неділь і свят, складати свої ощадности та вибирати без попереднього вимовлення довільну квоту та без потручення esconta від год. 8 рано до 12 год. в ночі. 1—1 1116

Першорядна робітня суконь і дамських костюмів **МАРІЇ ПАВЛЮК** у Львові, вул. Собеского ч. 12. виконує всякі роботи, входячі в обсяг дамського кравецтва, точно і після найвибагливійших мод. Рівнож поручає свій багато заосмотрений магазин :: наймоднійших матерій з заграничних фабрик, :: як також всякі инші додатки. XII. 1—1

Підстава політичної самосвідомости.

Підставу політичної самосвідомости творить народня освіта. Чим де ширше та глибше запустила коріння народня освіта, тим про сильнійшу підставу політичної самосвідомости можна там говорити; а де царює безграмотність і неохота до книжки, там і нема мови про справжнє політичне освідомлення.

Здавалосяб, річ така ясна, що й нема що про неї писати. А тимчасом у нас нема зрозуміння тісного звязку народньої освіти з політичними посяганнями. Це стверджує більше ніж сумний стан освітньої праці в нашому краю. Така сумна дійсність тим прикрійша, що народні маси рвуться до книжки й шукають світла, а тільки мало найшлося досі інтелігентних сил, що пішли назустріч освітнім бажанням села та сповнили свій національно-громадський обовязок.

Навіть катастрофа, яка з такими фатальними наслідками пересунулася над нашою країною, не відкрила очей нашим людям і не приневолила їх призадуматися над причиною лиха, щоб усунути її в самім корені. Для мене нема сумніву, що коли наше громадянство не здасть собі справи з того, як треба будувати підвалини політичної свідомости, й це стане гуртом до цієї будови, навіть найкраща евентуальність для нас переміниться в скоршім чи пізнійшім часі в нову катастрофу.

Причинами кращої долі народів світу є сьогодні рівень їх освіти й розумна господарка, що також залежна у великій мірі знову від освіти. Не можна й уявити собі при найкращих фаховцях трівкого й щораз кращого розвитку наших кооперативних і инших економічно-фінансових організацій без відповідних підвалин для них — чим ширшої та глибшої народньої освіти.

Війна забрала нам багато освіченої молоді, якої й так у нас ніколи не було за багато. З другого боку рівень навчання скрізь по Европі, тим більше у нас, понизився в порівнянні з часами миру. Заки витвориться у нас таке число своєї освіченої молоді, яке відповідатиме ріжнородним вимогам розвитку нашого національного життя, прийдеться заступити втрату освічених робітників піднесенням рівня освіти ширших кругів нашого громадянства до такого ступня, щоб він дозволив їм уміло виконувати поручені їм справи.

Для освітніх справ маємо два краєві товариства: „Просвіту" й „Українське Педагогічне Товариство". Діяльність другого розпростирається гоговно на поле народнього й середнього шкільництва, а перше обіймає цілість освітніх справ поза школою.

Перед війною розвивала „Просвіта" свою діяльність при помочи видавництв, членів, властиво передплатників так званих членських книжечок; філій, читалень, курсів усякого роду, а при читальнях позичкових кас, шпихлірів і крамниць. Розкидаючися в усяких напрямах, „Просвіта" не могла звернути уваги на гідне нашої нації витворення популярно-наукової літератури. До того, коли сьогодні подивитися на пройдений шлях, можна бодай ріжно дивитися на деякі його етапи. Це ще велике питання, чи історія є учителькою життя, але це дійсно прикра річ, коли помилки в минулому не стануть пересторогою перед подібними помилками в пізнійшім часі. „Просвіта" не зачала видаванням членських книжечок і зразу йшла розумним шляхом: видавала книжечки й ширила їх через кольпортерів. Щойно заборона кольпортажі й конкуренційні огляди на „Общество імени Михаїла Качковского", що почало видавати так звані членські книжки, пхнули „Просвіту" на такий самий шлях.

Збіг обставин вплинув, що „Просвіта" вибрала найлекшу дорогу, в невстелену густо терниною, але й тим менше славну, чим менше було тернини на її шляху. Бодай сьогодні видається, що треба було спробувати піти иншим шляхом: на заборону кольпортажі відповісти заложенням своєї книгарні у Львові та зорганізуванням продажі видань „Просвіти" по ярмарках, празниках і відпустах, як ширилося багато инших видань. Нема сумніву, що Українці споміж молоді й старших булиб також зайнялися розпродуванням книжечок „Просвіти". Правда, такий шлях далеко невигіднійший і тяжчий від першого, але й він був би увінчався далеко кращими успіхами, розбуджуючи енергію, викликуючи ініціятиву, будячи зо сну наші заспані народні маси й гуртуючи їх довкола „Просвіти". Такий шлях був би приневолив „Просвіту" витворити найбільше потрібну народнім масам популярно наукову літературу й велику частину своїх видань присвятити їх національному й політичному освідомленню. Що серед народніх мас завжди був попит за цікавою та приступною для них лектурою, свідчить „Зоря Галицька" з 1848 р., на яку вижидало наше селянство коло церкви або десь на пастівнику, „Батьківщина", книжечки „Просвіти" перед так званими членськими книжечками й т. ин.

Невигідним було в розвитку „Просвіти" також обмеження з огляду на зміст її книжечок, спричинене невеличкою субвенцією краєвого сойму. Мені здається, що колиб була пішла „Просвіта" шляхом, що так висловлюся, здобування народу для своїх книжечок, вона булаб оминула соромні для себе умови.

Лишаючи історикови „Просвіти" розбратися критично, але обєктивно в її діяльности за перше пятдесятиліття, я спинився на цих двох речах тільки тому, що до них навяжу свої дальші думки. Сьогодні так звані членські книжки неможливі; на їх видавання перед війною звичайно не вистарчав дохід із так званих членських вкладок, краще сказати з передплати, а недобір покривався з соймової субвенції. Від вісьмох літ „Просвіта" не має жадних субвенцій, а з дару „Просвіти" ще ніразу не вплинуло стільки гроша, щоб ця сума бодай в половині зрівноважила передвоєнну субвенцію. Зновуж членів має „Просвіта" стільки, що з самого Львова повинно їх бути кілька разів більше. Це незвичайно сумне явище, коли зважити, що членська вкладка виносить усього 240 мп., (ціна 1·5 kg хліба).

Тимчасом „Просвіта" повиннаб мати бодай чверть міліона членів із Галицької землі. Мені особисто не подобається будова просвітних організацій згори вниз замісць знизу вгору й більше промовляє до переконання наддніпрянський лад творення окремих „Просвіт" у кожній місцевости, які творилиб окружні та краєві союзи для виконання ширших завдань. Але подумати про перебудову просвітніх організацій можна буде тільки тоді, коли над нашою країною засвітить хоч сяко тако сонце волі для життя, руху й розвитку. А поки що треба використати як найкраще рамці дотеперішнього статуту „Просвіти".

Полишаючи шкільну справу „Українському Педагогічному Товариству", хлібороб[illegible] і організації „Сільському Господареві", а економічно-касові організації нашим кооперативам, „Просвіта" повинна з десятикратною енергією зайнятися чисто освітніми справами: виданням і поширенням популярних книжочок, закладанням народніх бібліотек і випозичалень, улаштуванням систематичних народніх університетів і циклів викладів, улаштуванням зразкових народніх концертів, аматорських вистав і т. ин.

На ширення освіти потребує „Просвіта" грошей, грошей і ще раз грошей. І ці гроші мусить дати „Просвіті" наш нарід у формі складок, членських вкладок і закупування її видань! Правда, членська вкладка дуже низька, але це може мати й свій добрий бік, бо можна зорганізувати масове вступування в члени „Просвіти". Багато моглаб тут зробити наша молодь, іще більше жіноцтво, від гімназисток і семинаристок почавши, а найбільше масовий добрий приклад. Перед у всіх філіях „Просвіти" веде снятинська жінка, по ній іде зараз гусятинська філія, а далі тернопільська, угнівська й комарнянська філія. Це зразкові філії „Просвіти". Колиб в обсягу таких філій найшлися села, де всі повнолітні чоловіки й жінки вписалисяб у члени „Просвіти" й таке село закликалоб дальше село піти його слідом, це моглоб мати дуже користні наслідки у віднові, не тільки наших освітніх організацій, але й инших тов. як „Січи", „Соколи". Села засоромилиб нашу інтелігенцію, що також прибудиласяб зі свого сну й апатії.

Масове членство „Просвіти" вплинулоб також дуже корисно на оживлення життя в краю з одного боку та з другого викликалоб зацікавлення широких кругів діяльністю „Просвіти" й тісніщі звязки сільських і міських освітних організацій з краєвою. Ці звязки зможе використати „Просвіта" не тільки для організації аматорських гуртків при читальнях і хорів, але й для поширення своїх видань серед народніх мас.

Популярні видання повинна поставити „Просвіта" на небувалу досі в її історії висоту відповідно до преважного моменту, який переживає наша нація на всій своїй етнографічній території. Розуміється, що видання львівської „Просвіти" мусять у першу чергу мати на оці освітні інтереси Галицької землі та взагалі всіх західніх українських земель. Намічена низка книжечок з „Народньої Бібліотеки Просвіти" повинна довести до видавання одної книжечки на тиждень, бо тільки тоді можуть бути вони такі ріжнородні, що в них найде для себе цікаву й корисну лектуру й робітник і безземельний селянин і малоземельний рільник, і більшеземельний хлібороб, і ремісник, і міщанин, і шкільна молодь.

Не менше важна ніж видавнича діяльність „Просвіти", що в дальшім уже пляні обійме й лектуру для напівосвічених і освічених верств українського народу, є й справа її поширення. Це справа не легка, коли зважити, що ні у Львові ні при жадній провінціяльній філії не має „Просвіта" своїх книгарень; цеж загально відома таємниця, що кожда кліщарня має тисячі нагод поширювати в першій мірі свої видавництва.

Та для успішної видавничої діяльности потребує „Просвіта" [illegible]гось більше: згідно з останніми поступами техніки улаштованої друкарні з книгарнею, ліяонею письма і т. д., нарешті з фабрикою паперу. Відчуваю, скільки читачів усміхнеться при таких „побожних бажаннях". Для тих, хто вічно думає давніми категоріями, пригадаю, що тому триста літ здобулися наші предки на такі річ.

Поруч мертвого, писаного слова повинно загомонити по всьому краю живе освітнє слово в формі курсів для безграмотних, викладів, відчитів, народніх університетів, народніх концертів, драматичних вистав і в цій праці мусять взяти участь усі освічені верстви нашого народу, хто тільки надається для якоїсь праці. Це помоглоб заразом повишукувати таких потрібних нам людей ініціятиви.

Теперішній великий час не дав нам на жаль ні військового ґенія Богдана ні поетичного ґенія Тараса. Не так тії вороги, як добрі люде довели нашу землю до сьогочасної руїни. Урятувати справу може тільки збірна енергія, збірне зусилля. Хто щиро думає і говорить про волю рідної землі, той негайно візьметься бодай до тієї праці, за котру не повісить навіть теперішня влада.

М. Возняк.

АДВОКАТ
Д-Р ІВАН БАНДЕЛЬ
як субститут
д-ра Костя Левицького
веде адвокатську канцелярію у ЛЬВОВІ вул. Підвале ч. 7, II. пов. (Дім Дністра.)

Нова революція в науках.

(Присвята проф. І. Огієнкови на великодну крашанку.)

Перед трьома роками ждали фізики й астрономи цілого світа з великим напруженням на хвилю наближаючогося повного затьміння сонця, що припадало на день 29. мая 1919 р. По обчисленням славного ученого Альберта Айнштайна являлася під цю пору нагода сконстатувати особливе явище, на яке ніхто перед тим не звертав уваги. Сьогодня кождому відомо, що сонця з причини надмірної ясности не можна фотографувати. Астрономам розходиться не так о саме сонце, як радше о платок неба довкола його кружка, бо там є розсіяні звізди, положені в непроглядно дальшім віддаленню поза ним. На основі „нової механіки" Айнштайна, або, як тепер говориться, на основі його „системи світа", кождий світляний луч, що біжить попри сонце до нашого ока, мусить трохи вигнутися з причини притягаючої сили соняшної маси. Він мусить підчинитися законови ґравітації. Тому око бачить таку звізду не в цьому напрямі, де вона дійсно є, але трохи дальше від сонця. В хвилі повного затьміння можна таку появу небес, що приходить до нас з трансцендентної в далі відфотографувати. Дві англійські експедиції, що вибралися—одна на Собраль в Бразилії, друга на остров Прінціпе при портуґальській кольонії в Африці — доконали щасливо, при сприятливій погоді, потрібні знимки. Звичайний смертельник навіть не уявляє собі, які засоби й монструальні апарати дало стародостойне королівське товариство в Льондоні до диспозиції обом згаданим експедиціям.

В червні широкий світ був повідомлений, що знимки щасливо доконалися А що йно з кінцем вересня розійшлася з Льондону вістка, що Айнштайн... має рацію! Саме так, як він обчислив, найблизча звізда пересунулася від сонця о 1·7 дугових секунд, себто на грубість сірничка, бачену з віддалі одного

Святочна програма!

Австрійська цісарева Елисавета

женевська траґедія в 5-ох діях з життя габсбурської камарилі

від неділі 16. цвітня

ВИСВІТЛЮЮТЬ КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК І МАРУСЕНЬКА.

Попираймо рідний промисл!

Вже вийшли з фабрик і продаються циґаретні --- тутки „ОКСАНА“ першої якости.

Головний склад тутюк у Союзнім Базарі, у Львові, вул. Руська 20.

КУРЦІ! Уживайте лишень тутюк українського виробу. КУПЦ! Продавайте лишень тутки марки „ОКСАНА“.

кільометра. Цифра — справді інтересна для аматорів світлинок.

А тепер кілька слів ґазетної хроніки. Український читач не мав тоді ані нагоди, ані охоти інтересуватися аж так „грубими“ пересуненнями звізд на небі. Наше небо було темне і кріваве. А тимчасом як найширша публика західних країв переживала нечувану сензацію. Сотки тисяч людей, що за ціле життя ніколи не інтересувалися ні оптичними лучами, ні ґравітацією, не находили собі місця із зачудування. Хотіли зрозуміти, о що розходиться. Універсальна тема була на усіх устах. Часописи не могли настарчити статей про Айнштайна і його теорію, все одно яких, мудрих чи зовсім недорічних. По всіх закутинах відбувалися товариські фізикальні курси, по провінціях блукали університети з мандрівними доцентами. Старші женщини і підростаючі смотрики забували про свої кухонні і тоалєтові журби, а поясню вали собі взаїмно математичні сорядні системи, принціпи сінхроніки, електрони, тощо. Конець кінцем, попри всю вибуялість сензації, оставав і лишається на дальші часи один важний факт: свого рода духовий голод широких мас. І треба з чистою совістю сказати, голод зовсім зрозумілий та оправданий, хоч його не можна легко заспокоїти. Не тільки пересічний ляік, але й неодин вчений спеціяліст, мусить зложити велику умову жертву, а саме мусить „змінити свій дотеперішній спосіб думання“ про світ божий, як що хоче зрозуміти механіку Айнштайна.

Щож це за світ і земельний і космічний, що його так тяжко зрозуміти?

Один із найславнійших французьких математиків, Г. Поанкаре, був запрошений на день 13. жовтня 1910 р. до Берліна, де й виголосив в інституті „Уранія“ виклад про можливість революції в царстві клясичної механіки, в царстві духового твору Нютона. Він реферував невелику ще тоді працю Айнштайна, котра, як прилюдно признав, виводила його з рівноваги. Поанкаре, що недавно помер, був найзнаменитшим сучасним теоретиком. Він відразу оцінив далекосяглість радикального питання, яке порушив по раз перший Айнштайн в своїй теорії релятивности.

Нова теорія аналізує передовсім дімензії простору і часу, так як вони представляються нашій людській уяві, нашій фізикальній дефініції і найточнійшому, „абсолютному“ міренню. Показується, що дійсний образ світа не дається так легко сконструовати, як дотепер кождому здавалося. Поведім з місця, на котрім стоїмо непорушно, три до себе нормальні, безкрайні прямі лінії. Накладаймо в думці шестистінні, однакові кістки здовж, в ширину й глибину, одна до другої і обложім так... увесь світ. Кождий елемент простору знайду замкнений в одну кістку. Як захочу, легко відшукаю той елемент. Мушу знати три числа, раховані здовж кожної з принятих ліній. Перше число говорить, кілько кісток треба минути в першім напрямі. Від цеї кістки йду нормально в бік і переходжу стільки поперечних кісток, кілько диктує друге число. Опісля в гору або в діл. Цим способом знайду потрібну кістку, себто подуманий елемент простору.

Трохи гірше стоїть справа, коли ми приневолені рухатися в космічнім просторі. Коби то хоч одностайно, се зн. однаково скоро, і то все в однім напрямі. Тоді від біди можна собі ще порадити. Бо в двох напрямах справа представляється так, як в попереднім випадку. Що до третього напряму, число треба поправити, збільшити чи зменшити, відповідно до скорости й спрямовання руху. Визначення кожного елементу простору є можливе.

Що одначе станеться, як рух буде кривий? Чи ми всі ближні не сидимо на землі, котра неначе сідло карузелі бігає довкола сонця із скорістю 30 км. на секунду? Спробуймо лиш подумати, в який спосіб, в якім порядку обложемо тепер світ кістками. Коли скажу, що зроблю так, як передше, скажу грубу неправду. Кістки не пристануть до себе. Між ними будуть скісні люки. В цих люках витрачу з рахунку щораз більші елементи простору. Як такі елементи відшукати? Способу нема! Коротко кажучи, світовий простір, мірений кістками в кривих сорядних (лініях), має зовсім инші прикмети від цих, про які нас учить наша звичайна, традиційна Евклідова геометрія. Залежно від нашого руху, його кривини й скорости мусимо конструовати щораз инший „не евклідовий“ простір, який лише абстрактно дається описати, а якого уявою не можна унагляднити.

Подібні трудности виринають в новій аналізі часу. Айнштайн доказав, що коли би ми з одного місця зуміли переслати в найрізнійші, але далекі точки совершенно докладні, та однаково „наставлені“ годинники, вони не згодилися би, кожний показав би „свій“ час, зовсім инший, залежно від способу перенесення. Віддалення обох місць рівняється скорости перенесення, помноженій через ріжницю часу, потрібну до відбуття дороги. Тим часом скорість, це віддалення, поділене через час. Як бачимо, до дефініції часу потреба великости, яку щойно час має дефінювати. Дотеперішня клясична механіка могла не зважати на отсей circulus vitiosus. Проблєми, які вона розвязувала, не були ще так заострені як тепер, коли фізика має на кождім кроці до діла з електронами, явищами радіоактивности і т. д., де скорість руху дорівнює скорости світла, це зн. 300.000 кільометрів на секунду. Звичайна „астрономічна“ скорість є около 10.000 разів менша.

Найінтереснійші річи виходять, коли тепер скомбінуємо по думці теорії Айнштайна скоригований, себто „відносний“ час, та „відносний“ простір, щоби прийти до явища, т. зн. до цього, чим для нас є самий „світ“. Звичайний „здоровий“ розум, розмашиста людська уява зовсім оправдано жахаються, бо їм вже нема тут місця. Холодна невмолима абстракція мусить обняти провід над нашим мозком, як що тут хочемо щонебудь пізнавати, чи зрозуміти. Вистане зазначитм, що механіка Айнштайна оперує відразу на вступі чотири вимірової „геометрією“, а як хто хоче, „рахунковою аналізою“ та закладає гіпотези не питаючи, чи вони підходять під простий розум на пр.: космічного етеру нема, або: „все одно, чи скажу, що земля обертається, а сталі звізди вилево стоять, чи противно, земля стоїть, а цілий універс обертається. Послідну гіпотезу не треба брати буквально, як це Айнштайнови інсинуують його нечисленні противники. Хоч воно релятивно й так. Хочу сказати: аж так далеко сягає революційність нової механічної теорії, котра перед 12 роками виводила знаменитого Поанкаре з рівноваги. До всього можна і треба привикнути. Особливо, як настає нова епоха.

Д-р Ю. Гірняк.

УКРАЇНСЬКЕ Т-ВО ДОПОМОГИ ЕМІГРАНТАМ З УКРАЇНИ ФІЛІЯ У ЛЬВОВІ

ВЕЛИКА САЛЯ НАРОДНЬОГО ДОМУ

СУБОТА, 6. МАЯ 1922 РОКУ

ВЕСНЯНІ ВЕЧЕРНИЦІ

1131 1—1

Академія мистецтва у Львові.

Хто заперечував би конечність негайного заснування Української Академії Мистецтва у Львові, сей спихав би наш народ до стану парій, що не в силі творити власної культури і мусять бути погноєм сусідів. Народ без своєї оригінальної культури—не є нацією! На творення культури складається духовий доробок народу, якого найкращим висловом є мистецтво. В мистецтві виявляється духове обличя народу, бо воно з національних вартостей творить всесвітні цінности. Народ без власного мистецтва не вкладає ніяких вартостей у всесвітну культуру і тому не варт пощади, ні спожаління. Всюди за границею питають за очевидними проявами нашої культури. А Галицька Україна не може виказатися перед світом такими творами мистецтва, що виявляли би душу народу зрозумілою для усіх формою. Такі твори—це побіч музики твори різьби і малярства!

Коли я звертав увагу визначним діячам 1900 рр. у Львові, що треба нам заснувати Академію Мистецтва у Львові — то вони висміяли мене. Але тепер овид світогляду нашого народу поширився і кождий зрозуміє, що народ наш мусить мати своє обличя окреме від сусідів, — а духовим виразом того обличя є своє окреме мистецтво, утворене з власних мотивів.

Україна, багата на мистецькі мотиви та творчі індівідуальности, створить з часом побіч Києва більше центрів культури. Львів є серцем Західної України. Тому Львів може бути тільки центром українського мистецтва — або нікого! Велике мистецтво носить на собі вираз ґенія того народу, серед якого творилася. У нім відібється свідомо, чи несвідомо підсоння, типи, настрій життя і краєвиду та душа народу того середовища. Через свою Академію українське мистецтво надасть український характер духовій фізіономії Львова. А сього ми перед 20 літами не розуміли. А хоч би Поляки ставили десять академій великими фондами у Львові, то переможе наше мистецтво, що виходить корінням з нашої землі!

Коли в 1900 рр. Поляки відкрили „виставу польської штуки“ після малої виставки образів українських артистів — тоді глибокий знавець артистичної творчости, проф. історії мистецтва на львівськім університеті д-р Ян Болоз-Антоневіч сказав на однім з засідань семинара мистецтва на університеті: „Польська штука у Львові не створиться і не видасть нічого великого, бо Львів їй чуже середовище. Ця мала вистава „ruska“ (українська) виявила більше животности, полету і творчих елементів, як ціла громада тих польських мертвороджених творів“.

Справді, великі твори польського мистецтва будуть творитися в Кракові, або у Варшаві, а у Львові навіть „польська штука“ з польськими підписами буде українська елементами своєї творчости. Але мусимо їх закріпити, як українську питому власність і не дати собі їх забрати. Се буде завданням якраз тої Академії мистецтва у Львові!

Через нашу байдужність кількож духових скарбів нам забрали сусіди і величаються тепер чужими перами? Візьмім приклад з области малярства. Кілько разів дивлюся на відомі у світі образи Семи-

градського — подивляю красу неба, типів, гармонію красок, пишноту ліній, ясність кольориту. Поляки кажуть, що він Поляк, Москалі, що він Москаль. Не може бути!? Дежто в них уродився такий творець настрою погідної краси? Чи в замрачених краєвидах Польщі, чи в сонім тужливім підсоню Московії? Аж читаю, що Семиградський (Semiradzki) уроджений в Харкові серед нашої соняшної України. Отак, Семиградський вкрадений Україні талант в области малярства! А кілько таких геніїв нашого народа на службі в сусідів? — Ми їх колись всіх собі відберемо бодай в области різьби і малярства. Але Українська Академія мистецтва і у Львові і в Київі мусить підготовити синтезу українського духа в мистецтві, аби могли ми відділити украдене нам добро в чужих засіках.

Крім цього Українська Академія у Львові відверне від наших талантів це нещастя мандрівки по чужих осліпляючих школах заходу, де вони маніруються під чужий смак і гублять генія, яким їх обдарив народ — на чужих експеріментах. А навіть коли вертають до нас, то вже вони не наші духом, ні формою. Велике мистецтво твориться все на рідній землі. Так і наше мистецтво повстане з терпіння і сонця рідної країни. Воно мусить шукати своїх доріг до вислову нашого духа, а не іти утертими стежками заходу. Тяжка то і терниста дорога, але певна стежка до свого високого мистецтва, що закріпить духову фізіономію нашого народу в оригінальних творах. Не повторенням, ані наслідуванням заходу внесемо нову цінність у світову культуру, а оригінальним висловом духа українського народу. Українська капеля очарувала світ не співом наших композицій, творених на европейський лад, а оригінальністю наших народних мельодій.

Тому всім творцям українського мистецтва всіх областей, від поезії до архітектури, ставлю перед очі аксіом, що тілько з національних мотивів в оригінальній формі твориться нова цінність вселюдського мистецтва, яка стане новим вівтарем у святині культури. Мусимо іти від духа свого народу до Европи і Азії, не навпаки! Новий вклад у світову культуру внесемо не наслідуванням европейських шкіл, а оригінальністю нашої духової фізіономії, яка мусить мати свій питомий зміст і форму. Що народи Азії і Европи творили трудом століть, того не перевисшимо в культурі наслідуванням. Але можемо створити нове сонце на овиді культури з проміння душі нашого народу, яка грає всіми тонами і красками найкращих ідеалів людства в народній творчости.

Берегів на Підкарп. Україні.

Василь Пачовський.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА.

*** 14. II. 1872 — † 1. VIII. 1913.**

„Читаючи мягкі та рознервовані, або холодно резонерські писання сучасних молодих Українців мужчин і порівнуючи їх з тими бадьорими, сильними та смілими, а при тім такими простими, такими щирими словами Лесі Українки, мимоволі думаєш, що ця хора, слабосила дівчина — трохи чи не одинокий мужчина на всю соборну Україну“ — сказав Франко в 1898 р. в статті про Лесю Українку в Л. Н. Вістнику. Тоді Леся Українка мала за собою збірку поезій „На крилах пісень“ (1892 р.), кілька поем („Роберт Брюс“, „Грішниця“, „Давня казка“) і низку поезій, що війшли в чергову збірку „Думи і мрії“ (1899 р.), два оповідання, переклади з Гейне, В. Гіго, Гоголя, Міцкевича, поминаючи вже статті на актуальні теми. Так високо оцінив творчість сестріниці Драгоманова автор „Камінярів“, перший Всеукраїнець Галицької України, який довгі роки був серцем і мозком роздертої Збручем Української Землі. І не дивниця. Суспільницька лірика Лесі Українки, бо тут головна вага її творчости перед десятиліттям її драматичних поем, це нове слово молодої генерації, що взяла керму українського руху після покоління науки і теорії.

Бистра орієнтація в міжлюдських відносинах, культ почуття моральної кривди, що заподіюється рідному народови і віра в його краще майбутнє, віра не на підставі розумових аргументів — а прямо тому, що без неї годі жити — нові акорди в українській літературі пощевченківської доби, які внесла Леся Українка.

Тим, що хотіли би в суспільницькій поезії Лесі Українки дошукуватися публіцистики чи тенденційности, найкраще можна би відповісти словами Овсяніко Куліковського:

„Поезія, як і всяке мистецтво, а також як і фільософія та наука, це праця думки, що спонукує до громадження і збереження умової сили і до впорядковання та піднесення духового тону. І для зрозуміння поезії треба раз сконстатувати, що вона не істнує для естетичної насолоди, — це є момент побічний, — а для освідомлення психічних цінностей, необхідних людству в його змаганнях до кращої будучини, до висшої людяности. Лірика у всіх галузях мистецтва являється чи не найважнійшим засобом того, що я називаю упорядкованням і піднесенням духового тону“.

У своїй статті про Лесю Українку висловив Франко побоювання, чи поетка серед невимовно тяжких умовин для української літератури і серед безнадійних особистих відносин (Леся від 12-того року життя хорувала на тяжку недугу, яка в силі віку звалила її в могилу) дасть українській літературі те, чого по її таланті можна сподіватися. Побоювання — на щастя — не здійснилися. Вже в 1902 р. появляється нова збірка поезій Лесі Українки „Відгуки“, яка являється дальшим щаблем в її творчости.

Коли до сього часу авторка „Легенд“ сповідалася зі своїх конкретних болів і радощів і висловлювала свої почування в безпосередній формі, тепер вбирає їх в символічну шату, дає не просту відбитку внутрішнього стану душі, але його рівноважник, змислову анальогію. Дискретною аллюзією, делікатною суггестією, опертою на природнім ассоціяційнім спорідненню певних почувань і вражінь змагає до викликання не так означених понять, ідей, виображінь, як певного настрою, ідентичного з тим, в якім була в хвилі творення. І таким чином висловлює те, що — здавалося би — невисловиме („Сфінкс“), осягає ефекти, які осягнути в инший спосіб годі („Ра Менеіс“ — блискуча анальогія між Єгиптом і Росією). „Відгуки“ — це в творчости Лесі Українки поміст до останнього періоду її творчости (1903—1913), в якому свої творчі задуми втілювала в блукаючі сюжети. Історія Палестини, Єгипту, перші віки християнства, історія Греції, Америка перших пуританів, середновічні часи, французька революція, історія Козаччини, далекий Сибір — країни і віки, де Леся Українка шукає вітхнення в останньому десятиліттю свойого життя, коли безвпинно заглядає їй смерть у вічі, коли шукає поратунку для свойого здоровля у берлінських лікарів, під горячим небом Єгипту та на Кавказі. Появляються з під її пера драматичні поеми і драми: На руїнах, Вавилонський полон, В домі роботи — країні неволі, Йоганна — мати Хусова, Три хвилини, Кассандра, В катакомбах, Руфін і Прісцілла, Адвокат Мартіян, У пущі, Камінний Господар, Оргія, Магомед і Айша і Бояриня; поеми: Королівна, Ізольда Білорука і Віла — посестра, чудова драма феерія: Лісова пісня, кілька оповідань і низка оригінальних та перекладних лірик.

Головною рисою творів Лесі Українки, до яких черпала сюжети з минулих віків, рисою, яка на все робить їх одним з найцінніших придбань української поезії пошевченківської доби, це — мистецьке віддання основного настрою даної епохи, настрою, який Овсяніко-Куліковський називає „историческимъ чувствомъ“.

Овсяніко Куліковський в студії про Гейне пише:

„Кожда історична епоха, відходячи у вічність, оставляє по собі — що так скажу — „історичне почування“, рід підсумка своєрідних психічних процесів, що складалися на її інтимне життя. Відгомін її смутків і радощів, примари її пристрастей, бліді тіни її ідеалів — все це остається і по свойому живе в нас, як на рідних цминтарях живуть для нас спомини про похоронених там покійників. Сучасність це не тільки нове народження минувшини, вона також його цминтар. Живучи теперішністю, переживаючи нове психічне життя з його новим ідеалом, новими змаганнями, смутками і радощами, ми в тойже час немов ходимо по цминтарі минувшини. Спомини про її померше життя, її тіни, її примари, часом оживляються в нашій історичній памяти, зявляються серед живих образів живої дійсности і вносять в їх ярке і тьмаве істновання сумовитий подув смерти, запозичуючись у них сумною іллюзією життя. З тих спряжень живого з мертвим, з тої чудної гри душевних ворушень, що відбивають минувшину — складається окрема лірично-історична поезія, поезія історичних цминтарів, яку до певної степені можна би назвати поетичною фільософією історії“.

І цей основний настрій епохи, її чуттєву закраску віддає Леся Українка в своїх творах з предивною силою.

Писала Леся Українка ці твори підчас великого революційного підйому в Росії в рр. 1903—1906 і підчас побіди реакції після приборкання першої революції. Ентузіязму і розчаровання в настроях цего мінливого десятиліття не найдете в творчости Лесі Українки.

Від діточих літ брала участь в громадському життю. Не було події в життю українства, яка в неї не найшла би відгомону. Та коли прийшов час перелому в громадському життю, з котрого найінтимнійшими струнами була прекрасно обзнайомлена, Леся Українка гляділа на нього через призму віків, добачуючи всі незримі для сучасників контрасти людських типів і угруповань, на які складалися ріжниці осередовища, культури, цілей і методів боротьби.

І тепер, коли час кинув перспективу на десятиліття, в якому писала Леся Українка свої останні твори, бачимо, скільки ясновидючости в творчости великої поетки. Бо поринаючи в цю творчість, годі не думати про українську дійсність.

* * *

Девять літ минає від дня смерти Лесі Українки. Подавляюча більшість її творів ще й досі спочиває в річниках українських журналів.

Творчість найглибшої поетки після Шевченка, не оцінена як слід за її життя, дальше остається відомою тільки для невеликого гурта читачів Л.-Н. Вістника, Дзвону та популярного тижневника, який видавала мати Лесі — Олена Пчілка. Між тим коли ця творчість могла би бути саме для сучасного покоління знаменитою виховуючою школою.

М. Струтинський.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Бойкот і національний відрух.

На недавнім зїзді польської „народової“ організації у Львові упало гасло бойкотування всього, що українське, а перш усього — українських фірм! Гасло врештою не нове, бо здавна вже практиковане, а тепер тільки підчеркнене, як один з найважнійших способів нищення українського елементу по містах нашої країни. Це гасло вимірене в першій лінії проти наших купців, промисловців і ремісників, проти нашого продуктивного міщанства, щоб через його ослаблення та викинення з міст скріпити польський елемент і забезпечити йому неподільне панування в громадянському і політичному життю.

Поляки числять очевидячки на нашу загальну незорганізованість, а спеціяльно неосвідомленість щодо значіння рідного промислу та независимого економічного життя. Чи в своїх рахунках вони дуже помиляються, не трудно зміркувати, коли взяти на увагу фактичний стан річи у нас. Про вагу рідного промислу і економічно сильного купецтва та ремісництва писано й говорено у нас багато, але реально зроблено дуже мало.

Звичайно спихається всю вину на недостачу капіталів і инші зовнішні чинники, а тимчасом корінь всего лиха стремить таки у нас самих, в нашій національній вдачі. Легковаження і недоцінювання українських фірм всякої категорії це відома черта нашої публики, що не вміє піддержати ніякої хочби найкращої ініціятиви, ніякого підприємства, лише тому, що воно вийшло від своїх, або находиться в українських руках.

Байдужність нашого загалу, що коли не ріжниться нічим від справдішного бойкоту, убиває в результаті всякі економічні почини, навіть добре капіталом обезпечені, особливо коли прилучиться до того зорганізований і плановий бойкот польський. Про Жидів і не згадувати, бо їх економічна солідарність аж надто відома. Тому так мало Поляки в своїх рахунках помиляються, а їх гасла, що мають на меті усування й нищення українського елементу по містах, реалізуються майже без трудностий.

А преці так легко всему тому зарадити, бо направа лиха зависить тільки від нас самих. Зависить від нашої свідомости, що коли хочемо бути самостійною нацією, перш усього мусимо бути економічно сильні і самостійні. А економічно самостійними можемо бути лише тоді, колу весь народ всі свої потреби заспокоює власною продукцією. Правда, до цего економічного ідеалу нам далеко, але сам він до нас не підійде, тільки ми мусимо до него прямувати й наближатися. У самім прямуванню і змаганню міститься вже половина успіху. Прямувати до нього будемо

перш усього тоді, коли будемо попирати свої фабрики і робітні, своїх промисловців, купців і ремісників. До економічної независимости змагати-мемо тоді, коли наш гріш не піде в чужі, ворожі нам кишені, але буде лишатися в українських руках і збиватися в український капітал, який буде обернений на дальше поширення національної продукції, скріплення національного богацтва, побільшення нашої економічної сили та постепенного осягнення економічної незадежности.

За кілька літ такої національної роботи, але точної, витревалої і всенародної, инакше буде стояти також наша культурна і політична робота, инакше будуть представлятися всякі національні фонди, Рідні Школи, преса і т. п.

Так воно було і є у инших культурних народів, де промислові, ремісничі і купецькі верстви людности творять gros нації і складаються на основу національної независимости. Продуктивне міщанство є там головною частиною національного масивного будинку, в якім инші суспільні кляси є тільки надбудовою. Блискучим зразком можуть бути Чехи, які мимо політичної независимости поставили свою економічну організацію на такій висоті досконалости, що осягнувши нагло власну державність, війшли відразу а ряд з найбогатших народів в Европі. Чеська валюта стоїть найвисше з валют новоутворених, післявоєнних держав. Але Чехи вміли піддержувати рідний промисл і торговлю і високо цінили гасло „свій до свого".

І нам, Українцям, не забувати на це відоме, але забуте гасло. Особливо в теперішне „время люте", коли робляться вусилля стерти нас з лиця землі, треба нам памятати, кому даємо добровільно наш гріш. Маємо стільки своїх купців, промисловців і ремісників, не лише у Львові, але в кождім провінціональнім місті, маємо стільки українських кооператив, так що можемо майже всі свої потреби заспокоювати лише у своїх. Тоді наші промисловці і ремісники, бойкотовані чужими, не будуть нарікати на брак роботи і матеріяльно нидіти. З другої сторони наші фірми повинні проявляти як найбільшу солідність і нічим не уступати фірмам чужим чи то виробами, товарами чи обслугою.

І ще на одну річ не повинні забувати українські фірми — на рекляму! Значіння реклями розуміє сьогодня весь світ. Відома річ, що всі европейські та американські фірми видають на свою рекляму величезні гроші, які одначе їм сторично звертаються. Без реклями не йде нині ніякий інтерес, не мислимий ширший збут ні оборот. А хто знає про наших купців, промисловців і ремісників? Лише деякі з них уважають потрібним пригадатися в пресі нашому загалови, инші животіють мало кому знані, не то десь на провінції, але й в самім Львові. Анонс, уміщений в щоденнику, що доходить до всіх закутин нашого краю, зверне увагу цілої околиці на українську фірму в повітовім місті і придбає їй постійно клієнтелю з поблизького українського громадянства. Инакше через незвісність і чужинецький бойкот та фірма не розвинеться.

Також наше селянство з реклями на жаль зовсім не користає, хоч продукує багато всякої всячини, яку продавати мусить. По наших селах і місточках є кушнірі, гончарі, колодії, боднарі, стельмахи, пасічники, садівники і т. и. Як мають що на збут, то продають звичайно лихо, бо ждуть, аж прийде до них посередник, гандляр, згінник чи якийсь мантій, звичайно Поляк або Жид, щоб куплений дешево продукт пустити на пасок і зробити добрий інтерес. Відповідна організація, головно в кооперативній формі і рекляма змінили би значно положення цих продуцентів і дали би змогу розширити обсяг їх діяльности.

Порушенні тут справи і кличі у нас не нові, але ніколи не стратили своєї актуальности. Особливщої ваги набирають вони в сучасну пору нашого важкого лихоліття, що прямо диктує нам цей національний відрух. Тай під Великдень, коли у нас стільки говориться про воскресення нації, кинення повисших гадок ставить справу нашого відродження на більш реальний ґрунт.

Ол. Кузьма.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Велика Україна.

Положення на В. Україні.

„Русспресс" доносить з Харкова: Залізнодорожний транспорт на Україні знищений. По ночам на з. д. немає руху наслідком діяльности повстанців.

Влада у містах опирається виключно на комуністах. З ними борються партизантські відділи; кромі цього істнують і грабуючі банди. Терор і провокація триває як давнійше.

В Київі відкрито багато магазинів. Товару доволі багато, но ціни дуже високі. Продовольче положення Київщини і Полтавщини вдоволяюче, одначе в Катеринославщині такий голод, що кіт коштує 50.000 рублів.

Большевики обтяжують людність податками.

На В. Україні сконцентровано багато червоного війська. Кіннота гарно одіта і заосмотрена сідлами неросійського походження. Піхота одіта доволі лихо і одержує лихий пайок. Командний склад піхоти переважно жидівського походження. З червоних командантів найбільшою популярністю тішиться Катовский, Столбковський, Дубовий і Байда. Кінна дивізія Катовского, в числі 3000 шаблюк розміщена в Гомелі. Дивізія Байди числить 4000 шаблюк.

На мітінгах большевики ведуть агітацію за війною з сусідами. Серед людности поширюється антисемітизм.

Фрунзе про положення.

Головнокомандуючий совітськими військами на В. Україні, Фрунзе, в розмові із співробітниками совітської преси заявив, що справа охорони української границі вповні полагоджена. В звязку з одержаними протягом двох останніх тижнів звістками про приготовання білогвардійців до наступу та про відновлення повстанчого руху, скріплено значно ґарнізони на західній границі України, що не є тайною й для заграниці, так, що не має основ боятися нападу.

Не глядячи на деякі недостачі заосмотрення червоної армії, головно в области прохарчування, дух армії знаменитий. Всі повстанчі відділи в пригранично́ї полосі оконечно зліквідовані, а за останні місяці наслідком проголошення амнестії, совітським властям здалось до 15.000 повстанців, які справді одержали амнестію і остали на волі. (Рпр.)

Вибух муніції в Бердичеві.

Варшавська преса подає, що на днях наступив вибух в складі муніції в Бердичеві, при чім згинуло 11 червоноармейців.

Екзарх України про реквізицію церковних скарбів.

Екзарх України заявив, що він вважає можливим згодитися на реквізицію цих церковних скарбів, які не відносяться прямо до довершення тайн. („Робочій" ч. 21).

В обороні національного мистецтва.

Мало не цілий десяток літ змарнований на війну ляг непроглядною пр'рвою поміж двома світами, поміж двома культурами. На скільки повоєнне обличе Европи не похоже на те, з яким дивилася вона на зустріч надвигаючій завірюсі, унагляднюється це в її до- і повоєнному мистецтві. Правда шлягворт на тему „cultura non saltat" має і тут своє приноровленнє; як все і всюди так і тут не відбулася та метаморфоза без еволюції, одначе характер останньої був на стільки нагальний і вагітний несподіванками, що сама еволюція набрала признак революції, перевороту одної ночі. Важне це особливо для нас Українців, що відмежовані від решти світа не тільки нашою інерцією але й кільчастими дротами опоясуючих нас до недавна фронтів, проснулись в момент, коли еволюція була уже довершена, переворот став фактом, супроти якого треба було або піти на зустріч моментови або боронити іще не закріплених позицій вчорашнього, „реакційного" світогляду. Бо як це не дивно, а миж не були іще в безспірному посіданню тих позицій, які нині там на заході уже здалися. Маю на думці „імпресіонізм", той велитенський етап в історії мистецтва, якого многоважність дасться порівнати хиба з вагою здобутків принесених епохою італійського Відродження. Ми далеко іще не стали панами ситуації, витвореної більш як пів століття тому на ґрунті многолюдного Парижа а вже дістаємо відтіля директиви до відвороту. Я не говорю вже про те, що в межах нового ще до війни мистецтва не сотворили ми нічого не то індівідуально-українського, для чого чейже були і є усякі дані, але взагалі чо'ось гідного уваги. За той відносно короткий протяг часу, який межує нас від панування всемогучого академічного асфальту до перших спроб Новаківського, Кричевського, Холодного, Мурашка ми не вспіли іще вийти поза межі більше і менче сміливих експериментів а вже доскакуємо до демонстраційного походу „найновійшого" мистецтва, що перевалюється улицями Парижа і Берліна. Що більше, хотів випадок, що на чоло тих демонстрантів висунув ся наш чоловік — Архипенко... Я не лякаюся клейма назадника, але боюся за серіозність творців нашої культури, боюсь, що таке сміливе „доскакування" може нам зашкодити. Бо коли ми не могли і не посміли знехтувати технічних здобутків імпресіонізму, які нічому не вязали індівідуального вияву опреділено нашої, української мистецької волі, в кожному разі не накидували нам ніякої духової проґрами, то „духове" мистецтво Риму, Парижа і Берліна, яке наспіло на зміну „бездушному" імпресіонізмови, має усі дані для того, щоб коли не цілковито позбавити нас власного обличя, то в найкращому разі його карикатурно викривити, збезобразити. Якраз у тому підчеркненню „духовости" і „умовости" нового европейського мистецтва я бачу небезпеку для тих мистецьких цінностей, які хоч скромно і несміливо, а всеж таки для чуткого обсерватора наглядно викльовувались з творчих починань — Кричевських, Холодних і Нарбутів. На наших очах народжувалося українське мистецтво, якому тепер загрожує большевицький космополітизм, який поруч кличів в роді „долой природа" впевняє, що слово „мистецтво" не є синонімом „майстерства" — чогось досконалого, найвисшого та що німецьке „Kunst" не походить від „kennen" і т. д.

Яке привабливе гасло! Не треба нічого вміти, нічого тямити, не треба а навіть не вільно дивитися на природу; „творити" може кождий анальфабет. В безбережу форм вислову нема ні одної, яка булаб не приємлива; в парі з тим усунуті усі труднощі техніки і матеріялу, в боротьбі з якими травили своє життя творчі „ліліпути" в роді Да Вінчіх, Буонароттіх, Тічіянів і Рембрандтів... Щось, як совітська „держава". Хай живе вулиця — долой буржуазія і культура!

Я не думаю на цьому місці писати критики нових струй в европейському мистецтві. На тлі старої, непохитної в своїй послідовности культури Італії, Франції, Німеччини усі ті струї і кличі мають своє жерело і тло, на якому вони являються наскрізь природними і зрозумілими, але чи нам, що змагаємо до власної, національної державности вільно визбутись мрій про власне, національне мистецтво?

Я не бороню „старих" позицій проти наступу „нових" ідей, а бороню наших позицій проти навали чужих ідей. Нам вільно не тільки покинути „старих богів", але в нагальній, безприкладній еволюції піти дальше, ніж пішов який там Кандінскі, Пікассо чи Кокошка, але шлях, яким туди підемо, мусить бути наш. Іти чужими слідами так само легко, як папугаєви викрикувати фразу про теорію зглядности. Але хиба це придасться людині чи культурі? Щоб піти дорогою протоптаною Пікассом за мало навіть того, щоб зрозуміти його творчі замірення. За мало навіть вірити в їх щирість і серіозність. Туга за новими світами родиться в серцях цілих рас, відзеркалюється в творах расових геніїв може й рівночасно, але незалежно, так само, як шляхи, якими ця туга прямує до сконкретизованих постулятів ніколи не покриваються.

І хочеться крикнути під адресою усіх тих невіж, що спасення культури свого народу бачуть в малпуванню „заграничних" більше чи менше психопатичних вибриків: Панове! Годі! Той шлях, що манить вас дешевістю ефектів, не веде до цілі, кличі, які не коштували вас ні одного порваного нерву, не вашими кличами. Не закриваючи очей на те, що діється довкола вас, нових доріг для рідної культури шукайте в глибині власної душі. Тільки там і ніде більше найдете ключ до зачарованої скарбниці, яка не отвориться ключем зробленим для замків цілком иншої конструкції. І тільки там на дні власної душі найдете те, перед чим лякаєтеся — традицію; не ту музейну, мертву, але живу і животворну, яка поєднає ваші зусилля з тисячелітніми зусиллями Народу, якого виречися ви чейже не хочете...

Львів, Великдень 1922.

Микола Голубець.

В обороні Східної Галичини.

Париж 4 квітня 1922 р.

Екзекутивний комітет французького товариства Ліги Націй (Association fraçais pour la Societe des Nations) на своїм засіданню, відбутім 20. марта ц. р. під проводом ректора парижського університету Appel'а розглядав питання Сх. Галичини та ухвалив одноголосно отсі резолюції:

Стверджуючи, що в листопаді 1918 р. Сх. Галичина уконституувалася як незалежна держава на основі проголошеного антантою права націй та забажала управляти сама собою;

Стверджуючи, що Польща виповіла негайно війну новій державі, щоби її окупувати, що без сумніву Мирова конференція уповажнила Польщу до військової окупації Сх.

На весняний сезон --

ДОСТАВЛЯЄМО

залізні та деревляні ПЛУГИ, БОРОНИ, пільне і огородове НАСІННЯ

та все в рільнім і домашнім господарстві потрібне.

ЦІННИКИ і окремі спеціяльні оферти на жадання висилаємо Нашим Членам даємо товарові звороти, які в минувшім році виносили 5% від закупна. — Від уділів і щадничих вкладок платимо 10% відсотків.

Краєвий Союз Господарських Спілок

У ЛЬВОВІ, ЗІМОРОВИЧА 20, склеп у ЛЬВОВІ ГОРОДЕЦЬКА 95.

Галичини, але з другого боку застерегла собі вирішення її будучини і назначила суверенами Сх. Галичини могучі держави антанти; Стверджуючи, що Польща надуживає признане їй право військової окупації, щоби узурпувати цю суверенність, щоби те право виконувати з найбільшою брутальністю, убиваючи Українців без засуду, підносячи податки та стягаючи воєнну контрибуцію, змушуючи мешканців до військової служби, спроваджуючи польських кольоністів до цієї країни і т. и. домагається:

1) щоби могучі держави антанти настановили контрольний орган, який контролював би і регулював польську військову окупацію;

2) щоби згідно з бажанням, висловленим Союзом Народів 27. вересня 1921 французький уряд в порозумінню з могучими державами антанти як найточнійше рішив справу політичного статуту для Сх. Галичини;

3) щоби цей статут, зладжений згідно з волею великої більшости мешканців визнав незалежність української держави, яка відрухово уконституувалася 1918 р. і не була розвязана, хиба насильно.

Ці резолюції є дослівно ідентичні з тими, які на своїм засіданню з дня 5. грудня 1921 ухвалила тутешня Ліга прав Людини (Ligue des droits de l' homme). Екзекутивний комітет Тов. Ліги Націй закомунікував їх французькому урядови і Союзови Народів.

Слід замітити, що французьке Тов. Ліги Націй, остає під протекторатом президента Республики Мільрана, що президентом його є Леон Буржуа, през. Сенату, а головою Екзек. Комітету згаданий вже П. Аппель, ректор університету. В склад Ради Товариства входять між иншим Бріян, б. премієр, Барту, б. премієр, тепер мін. юстиції, Дюмерже, б. премієр, П. Дюмер, б. міністр і б. президент палати депутованих, Пенлеве, б. премієр, А. Рібо, б. премієр і ин.

В справі голодівки українських студентів в тюрмі при вул. Баторія.

Комунікат оборони.

З приводу атентату на Начальника польської держави арештовано у вересні й жовтні 1921 велику скількість осіб. По довгім придержанню в арештах поліції переведено тільки 33 арештованих до арештів окружного карного суду у Львові. З цього числа по шість до дванайцятьтижневім арешті поставлено 21 осіб на вільну стопу. В арештах остали: 1. Стефан Федак, 2. Остап Коберський, 3. Богдан Гнатевич, 4. Іван Білецький, 5. Остап Горобійовський, 6. Василь Кучабський, 7. Михайло Матчак, 8. Дмитро Паліїв, 9. Франц Штик, 10. Віктор Голубович, 11. Петро Яремійчук, 12. Евген Зиблікевич. — Слідство проти тих підсудних до нині не покінчене

Товариство українських адвокатів утворило від першої хвилі арештовань окрему сталу колегію оборонців для цеї справи. Постійно й майже щоденно інтервеніювали адвокати з рамени колегії у слідчих властей і домагалися прискорення слідства та поставлення на вільну стопу тих, яких постанови процедуральні дозваляють звільнити від арешту. Мимо цього слідство волі клося. Не бачучи законних причин до цього проволікання піднесла, оборона нераз заміти проти способу ведення слідства у начальних властей, як Президії Окружного Карного Суду і Президії Апеляційного Суду у Львові. Позатим внесено 19 письм з домаганням прискорення справи.

Мимо запевнень слідчого судді й прокуратора в грудни 1921, що найдальше на Різдвяні Свята цього року буде доручений акт обжалування, мимо цояснень даних в лютім ц. р., будьто би акт обжалованя був вже виготовлений і находився в стадії експедиції, а навіть, що акт обжалования бється на машині, — слідство до цеї пори не покінчене. Стверджує це факт, що в перших днях цього місяця послідувало доперва переслухання свідка в особі Начальника Польської Держави.

Це нічим неосноване проволікання слідства над означений законом тримісячний речинець спричинило, що 12-ого квітня 1922 р. розпочали підсудні голодівку...

Львів, дня 13. квітня 1922.

За комісію оборонців:

Д-р Макс Левицький, М. Присташ.

Телеґрама оборони до польського міністерства справедливости.

Підписані оборонці повідомляють, що дванайцять українських студентів університету увязнені від 7 місяців у Львові в справі Vr 4424/21 розпочали 12/4 голодівку. Причиною безконечне і нічим неоправдане проволікання слідства. Жадають акту обжалования або закінчення справи. — Др М. Левицький, Д-р Филип Евин, Др Шухевич, Д-р Давидяк, Д-р Волошин, Д-р Баран, Др Глушкевич, Д-р Кульчицький, Д-р Бандель, Д-р Олесницький, Д-р Янкевич.

Віче.

Ві второк дня 18. с. м. о год. 12 в полудне відбудеться в салі Лисенка велике віче Українців гор. Львова в справі положення українських політичних вязнів при вул. Баторого.

Скликують: Д-р Володимир Бачинський, ред. Михайло Струтинський.

Перебіг голодівки.

Пятниця, дня 14. IV. рано. Голодуючі студенти держаться покищо на ногах. Найслабші фізично: Матчак, Коберський і Горобійовський вже горячкують.

Преса.

Значіння Сх. Галичини для відбудови Сх. Европи.

Під таким заголовком „Н. фр. Прессе" з 11. ц. м. містить статтю державного секретаря Західно-української республики д-ра Осипа Назарука. Хід думки цеї статті такий:

На конференції в Ґенуї буде основно розглянена східно-европейська проблєма, бо держави антанти прийшли до переконання, що консолідація Европи так довго не піде вперед, як довго не вияснить положення на Сході Европи. Заки одначе буде полагоджене російське питання, мусять бути вирішені ті справи, які належить вважати етапами в дорозі на схід, до яких належить в першій лінії справа Сх. Галичини.

Европа не може не доцінювати значіння Східної Галичини, бо вона творить міст поміж Східною і Середною Европою, є дуже багата в природні скарби і як етноґрафічно одноцільний край (74·4 проц. української більшости) може відіграти важну ролю у відбудові Европи.

Також з инших причин конференц'я в Ґенуї мусить зайнятися цим питанням. Справу границь Польщі і Східної Галичини досі ще не полагоджено, а це є причиною вічних терть поміж обома народами. Твердження, що рижський договір полагодив оконечно справу границь нестійне, бо цей договір містить тільки desinteressement совітів; кромі цього ніхто його не прийняв і не ратифікував.

Коли конференція в Ґенуї хоче справді вилічити завдані світовою війною рани на Сході Европи, то мусить відкликати рішення держав антанти з 25. червня 1919, на основі якого Польща окупувала військово Східну Галичину, щоби тим способом положити кінець воєнному станови у Сх. Галичині.

Східна Галичина може тільки тоді співпрацювати у відбудові Европи, коли вона буде знову незалежною державою. В противнім випадку вона буде постійно предметом спору поміж Польщею і Росією, зглядно В. Україною, буде новим Балканом, і всі пляни відбудови на Сході Европи булиб засуджені на невдачу.

Східно-галицька держава це поважний державний твір, більший як Швайцарія. Її область обіймає 55.000 квадр. кільом., її людність виносить (1914) 5,450.000 душ, густота населення 99 на 1 квадр. кільом. Живе там 74·4 проц. Українців, 12·3 проц. Жидів, 12·1 проц. Поляків, 1·2 проц. Німців.

За приверненням незалежної держави Сх. Галичини промовляють господарські і торговельні інтереси. Політичні користи цього такі: Карпатська Швайцарія вирівнає противенства поміж Польщею і Росією зглядно В. Україною, отворить Чехословаччині й Мадярщині вільні дороги для зносин із Сх. Европою, буде запорукою мира у Середній і Східній Европі. Тому в інтересі відбудови Сх. Европи, з окрема в інтересі Польщі лежить, щоби Східній Галичині віддано незалежність.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Присилайте партійний податок на вкл. кн. ч. 5.000 „Краєвого Союза Кредитового" у Львові, Ринок 10.

Конференція в Ґенуї.

Анґлійський плян відбудови Росії.

Рапорт льондоньських експертів, розданий членам політичної комісії як субстрат до дискусії над російською справою, зазначує на вступі, що відбудова Росії буде залежати від співучасти заграничного капіталу, який відмовить своєї помочи, о скільки совіти не доставлять достаточної ґарантії, що забезпечить охорону і свободу діланя. Совіти мусять визнати зобовязання давних царських урядів і давнійшого тимчасового уряду супроти заграничних держав. Рапорт каже дальше, що совіти мусять визнати зобовязання правительственних і провінціальних властей та всяких публичних підприємств у відношенню до заграничних держав і їхніх горожан. Совіти мусять приняти на себе відповідальність за всякі перерви і матеріяльні шкоди, які потерпіли чужинці через недбальство уряду або його провінціяльних органів.

Справа російських довгів буде управильнена комісією російських довгів і мішаними мировими трибуналами, яких утворення передбачує звіт експертів. Комісія російських довгів буде складатися з членів, іменованих иншими державами. — Предсідник комісії буде іменований споза членів комісії.

Совіти заповідають опір.

Чічерін заявив справоздавцеви „Tribun-и", що дасть відповідь в справі анґлійського меморіялу. На запит, як далеко піде опозиція рос. делеґації, відповів, що російська делеґація спротивиться всяким внескам, які стремлять до капітуляції Росії, і всяким змаганням до нарушення суверенности російської держави.

Поєдинок поміж Францією і Росією.

Французькі часописи пишуть, що на другім засіданню конференції розпочалися труднощі для Франції і Бельгії. Зарисовується бльок, у якім по однім боці находяться Франція, Бельгія, Румунія і Польща, по другім Росія, яку підпирає Анґлія, Німеччина і Італія.

Французька делеґація поставила м. и. внесок о допущення на конференцію представників незалежної Грузії. На це заявив Чічерін, що цей внесок належить вважати початком нападів на російський стан посідання, що противиться рішенням в Канн про пошановання границь усіх держав. Росія запрошена на конференцію в цілости, значить включно з Грузією. Колиб ще раз порушено цю справу, то Чічерін — як заявив — опустить салю засідань.

Провірка повновластей.

Комісія для провірки повновластей зібралося 12. с. м. під проводом італійського делеґата Келезіо. Вибрано підкомісію з 5-тьох, яка має, провіривши повновласти, зложити відповідне справоздання.

Меморіял совітської делеґації.

На засіданню комісії для валютових справ зложила російська делеґація меморіял—відповідь на пропозицію льондонських знатоків. Меморіял годиться засадничо на пропозиції знатоків, одначе вважає, що належить сягнути глибше, щоби найти причини загального критичного фінансового положення. Меморіял зазначує, що твердження

про конечну рівновагу поміж буджетом доходів і видатків—слушне, одначе це не дасться осягнути без обмеження зброєнь. При зменшеній продукції, що виносить $^1/_2$ а навіть $^1/_3$ передвоєнної продукції, видають держави величезні суми на зброєння. Меморіял признає, що поправа валюти — це господарська конечність.

Він стверджує, що перехід від маловартісної валюти до золотої не дався би перевести умисно, бо приготовання резерви золота спричинило би фінансоге обтяження поодиноких держав, а ціна золота на ринку піднеслася би. Найпрактичнійше було би з уділених банками зглядно консорціями кредитів в долярах, або фунтах штерлінґів створити в державах о слабій валюті підставу для уздоровлення валютових відносин. Вкінці меморіял стверджує, що для Росії є дуже важною річю виєднання заграничного кредиту.

З „Ірландських пісень" О' Коннора.

Несуться звідусіль самі недобрі вісти
Про чорні дні нещасть у рідній стороні.
Зове Ірландія до боротьби й до пімсти.
Збідованою вкрай ввижаючись у сні.
І рветься з серця крик: „Деж речники свободи!
Чого мовчать вони? Ніхтож не піднесе
Меча відплати?"... Йдуть, минають дні, ба й годи...
О Боже! хтож народ замучений спасе?

Весна замрачена. Одітий першим пухом
Ліс непорушно спить. В віддалених полях
Плуг скиби не кладе. Плугатор, впавши духом,
Над кінським падлом став зі сльозами в очах,
І бачить в далині свою загнилу хату,
Під нею личенька своїх діток марних,
І знає: кождий день несе йому затрату,
Тягар нових обид і гореч сльоз німих.

Не плач, невольнику! Не думай, що мольбою
Умолиш гнів небес, щоб над тобою змяк:
Не думай, що упир, згодований тобою,
Сам схоче кинути засоклий твій кістяк!
Від чуда ждеш собі кінцевого спасіння?
Рим має збавити тебе від хижих лап?
До неба йти ще час! Безцільнеж бо й терпіння —
Спасайся, брате, сам, а ні то гинь, як раб!

Та чи ти гірший всіх? Якаж тобі причина
Не пити з чаші втіх зо сміхом на устах?
Ірландіє моя! Вставай! Твоя година!
Вставай, кайдани рви і розбивай на прах!
Вставай — година бє... Живий огонь трівоги
Запалюй у серцях, народи розбуди,
Кинь нагло смертний страх на панські пороги.
Зловіщії огні — на села й городи!

Вязниці розвали!... Й ми з нашої могили,
Забуті й за життя поховані мерці,
Позбавлені давно-давно завзяття й сили,
Двигнемся, станемо серед борців борці!
І як що лучший сок пожер огонь страждання,
І як що лучших сил уже не зберемо,
То кров останню в час останнього зітхання,
Тобі, Ірландіє, з захватом віддамо!

Василь Щурат.

Великдень

— Мамо, завтра Великдень?...

— Тату, йду я вогні коло церкви класти...

— Мій, ти коханий, я така щаслива!

— Ах, це наш перший Великдень!

Великдень... І знову великдень. І задзвенить небосхил, заграє галілка, займеться золототканий світ і встане життя.

Гей, Великдень! — Чи чули... — Хто не ждав днів радощів і свята?

Покотиться гомін досвітнього дзвона й стрепенеться Ранок. Від розмаєних Карпат піде луною понад ярами, нивами й степами та ген в Чорте море аж до далекого Дону. І збудиться вся рідна Країна. Над розкованою землею воскресне День та усміхнеться Сонце. Народ витягне руки до щастя.

— І колись буде свято... По важкій утомі зійдуться з побідним промінням Сонця Брати. Народ погляне по своїй хаті і зараз з одної душі і серця одного полине гаряче та вольне:

— Христос воскрес!

Всемогуча рука Творця поблагословить діло чоловіка.

З золотохрустальною арфою Сонця прийде віра.

Любов дасть щастя.

І тоді настане рай на землі. Природа освободить чоловіка, а людина творець звеличить життя.

Настане Великдень.

Полинуть дні в соняшні нерви, в чар веселкових вогнів. Займеться любов в серці коханка і задрожить, уляже любка.

Та на шляхах — лиш квіти цвістимуть... Життя закохане в собі горітиме... Душа полине туди, де все оргійно попливе... між трелі жайворонків, зітхання соловіїв, запашний усміх бозів; любовну ману нарцизів — туди... де життя зєдиниться в мові далеких обріїв з соняшним світом...

Прийде Великдень. Процвіте верболіз й набере форм життя.

В квітчастім морі скупається і втоне душа...

Настане Великдень!

Михайло Одолян.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Праця комісій.

Ґенуа (ПАТ.) Мимо Великої пятниці працюють нині всі комісії. О год. 10. рано зібрався комітет знатоків фінансової комісії і транспортова й економічна комісії, о 11. год. верифікаційна комісія. По пол. збіреться політична комісія, на котрій представники совітів вручуть свою відповідь на протокол льондонських знатоків в справі Росії. Також і завтра в суботу радитимуть комісії дальше. Лише в неділю послідує перерва в нарадах. Управа конференції запросила делеґатів на прогульку до Рапальо в неділю. В понеділок начнуть комісії свої праці на ново.

Перелетна смерть летуна.

Ліфилд. (ПАТ.) Радіо. Вісний англійський летун сер Рос Смит, котрий задумував на днях пуститися в подорож довкруги світа на спеціяльно збудованому апараті, згинув учера при пробних летах в аеродромі в Брокленде.

Непорозуміння між совітами і Францією.

Ганновер. (ПАТ.) Радіо. Спеціяльні ґенуенські справоздавці берлінських часописів доносять, що заноситься на заострення відносин між совітами і Францією. Чічерін заявив в інтерві, що Росія не позволить трактувати себе так, як трактовано Китай на версайльському конґресі. Пятничне засідання матиме для російського питання рішаюче значіння.

Великдень наших Вязнів.

Голодівка в тюрмі при вул. Баторія поширюється.

Всі політичні вязні в тюрмі при вул. Баторія рішили розпочати в суботу дня 15. ц. м. голодівку, домагаючися, щоби негайно сповнено бажання 12 українських політичних вязнів, обжалованих в звязку зі справою Степана Федака. Студенти розпочали голодівку на знак протесту проти проволікання слідства у цій справі дня 12. ц. м. В суботу 15. ц. м. приступають отці політичні вязні до голодівки: Сокира-Яхонтов, Леон Літвак, Вавжинец Родзен Старкевіч, Ганжа, Петрович, Лапаювкер, Гартман, Арнольд, Рибак, Дудик, Катерина Рева і Марія Кекишівна.

Дня 14. ц. м. слідчий судля на жадання вязнів запросив оборонців і ці відбули з голодуючими довшу конференцію.

НОВИНКИ.

В день Христового Воскресення пересилаємо щиро-сердечні бажання нашим Вп. передплатникам, читачам, прихильникам і цілому Українському Народови.

З глибини душі зичимо братовсякий привіт стоядникам за волю і долю Народу, всім тим, що томляться у тюремних мурах, або з найблизшими дротами таборів полонених і інтернованих або в далекій чужині коротають сеї дні в тузі за Батьківщиною.

Отсе в четверте вже зустрічаємо радісне Свято Весни в смутку і горю, одначе з непохитною вірою, що в пате зустрінемо без сльоз і кайдан.

— Митрополит Шептицький по звідомленням польської преси яка його „слідить", прибув до Київ-Литиби.

— „Kresowy dodatek" до звичайної платні дістануть польські офіцири, стаціоновані на „кресах". Розуміємо — тут вони в спеціяльно „трудному і незавидному" положенню.

— Пригадайте про українських інвалідів у Великий Понеділок, бо це „день українського інваліда". Складайте жертви і купуйте „Одноднівку". Жертви можна пересилати до „Дністра" у Львові з заміткою „для інвалідів". (Книжочка ч. 12930).

— Ма но в Снятині. В середу 12. с. м. рано арештувала польська державна поліція в Заболотові Махна з жінкою і його 17 старшинами та відставили їх до Снятина, де їх переслухано в старостві і поміщено в касарні державної поліції. Махно перейшов враз з 17 старшинами і около 100 козаками границю Буковини і зайшов пішком аж до Заболотова, де їх арештовано.

— Річниця смерти Петра Кочиш вича Сагайдачного. Дня 23. квітня ц. р. припадає 300 літна річниця смерти гетьмана Сагайдачного. Річниці буде присвячене число нашого часопису з тої дати.

— „Священича нива", Львів ринок 10 здоровить всі Вп. священичі Родини зі Святами а просить о уділи 520 м. складки на вдовосироти по священиках (вже роздалисьмо вдовам і сиротам 78 тисячів!) і о нікелеві і залізні австрійські гроші які вимінює на марки. — *Управа.* 1123 1—1

— Кождий Українець повинен обезпечувати себе і свою рідню в одинокім українськім житєвім товаристві. Примір Американців, що льокують тепер в асекурації великі капітали, най буде для нас заохотою і наукою, що в сей спосіб двигається і скріплюється народнє господарство. Не даваймо своїх грошей чужим товариствам, які обертають зиск на ворожі нам цілі. Наша інституція дає ті самі ґарантії і корисніші условини. Переводимо обезпечення житєві на до- і пережиття, обезпечення на старість, обезпечення дітей і посагові, а чистий зиск остається до диспозиції нашої інституції і воєнних вдовиць і сиріт. Пошукуємо добрих агентів.

„Карпатія" Товариство житєве Львів, вул. Руська ч. 18. Відділ Обезпечень Українського Фонду Вдів і Сиріт Львів, вул. Бляхарська ч. 11. II. 1132 1—1

— Ф тя забезпечує перед молями через літо, приймає до направи та замовлення на нові купує сирі шкіри та приймає до виправлювання, Петро Карпяк Львів, вул. Куркова 11 а. 1081 2 4

— Сьяточний репертуар Театру „Бесіди" поміщений в оповістках нашого часопису. 2—3

— Поступ, студентський вісник, випуск за цвітень і май, наслідком сучасних труднощів, вийде з кінцем квітня (в подвійнім обемі). — Висилається тільки тим, що надіслали передплату на другу четверть року. — Адміністрація. 1105 1—?

Оголошення

Товариства взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР" в справі вибору відпоручників на Загальні Збори.

Посилаючися на попереднє оголошення в цій справі, подається до прилюдної відомости, що в ціли вибору відпоручників на Загальні Збори „Дністра" відбудуться виборчі збори членів тогож Товариства в поодиноких судових повітах, зглядно в поодиноких виборчих округах як слідує:

90) **в Самборі** дня 20. квітня 1922, в четвер, о год. 1. по пол., в салі Господ.-торг. Спілки, під проводом о. крил. Франца Рабія, в ціли вибору 83 відпоручників з суд. пов. Самбір,

91) **в Жабю** дня 23. квітня 1922, в неділю, о год. 1. по пол., в домі п. Мих. Гапчука, під проводом о. Василія Глібовицького, в ціли вибору 1 відпоручника з суд. повіту Жабє,

92) **в Балигороді** дня 1. мая 1922, в понеділок, о год. 1. по пол., в крамниці чит. „Просвіти", під проводом о. Олуфера Малецького, в ціли вибору 4 відпоручників з суд. пов. Балигород,

93) **в Рогатині** дня 19. квітня 1922, в середу, о год. 12. в пол., в будинку прив. української гімназії, під проводом о. Теодозія Кудрика, в ціли вибору 50 відпоручників з суд. пов. Рогатин,

94) **в Кутах** дня 21. квітня 1922, в пятницю о год. 1. по пол., в домі п. А. Штетлера, під проводом о. Володимира Стефановича, в ціли вибору 5 відпоручників з суд. пов. Кути

95) **в Добромили** дня 24. квітня 1922 в понеділок, о год. 1. по пол., в салі „Народнього Дому", під проводом о. Брониславa Горкого з Передільниці, в ціли вибору 11 відпоручників з суд. повіту Добромиль,

96) **в Калуши** дня 24. квітня 1922, в понеділок, о год. 1. по пол. в салі „Народнього Дому", під проводом о. Володимира Тисовського, в ціли вибору 26 відпоручників з суд. пов. Калуш. — Попередно розписані на день 10. квітня 1922 Збори не відбулися.

ДИРЕКЦІЯ
Тов-а взаїм. обезп. „ДНІСТЕР"

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

Рецензії і замітки.

Микола Чайковський. „ТРИГОНОМЕТРІЯ". Книжку цю треба повитати з великою радістю, хочби лиш тому, що приписаний підручник геометрії на вищі кляси середн. шкіл пок. Д-р Е. М. Савицького, виданий ще 1908 р., який до речі кажучи, вже в 1909 р. не відповідав вимогам нових плянів австрійського міністерства просвіти, вже вичерпаний, а новий укладу проф. М. Грицака щойно друкується.

В своїй книжці пішов автор по плянам змодернівовання математики (Кляйн, Гефлер і ин.), цілю якого є позвичаїти учня ще в ґімназії до функційного думання та звязати як найтісніше теоретичну часть математики з практичною. Цілість розділив шан. автор на дві части: в першій подав теорію кутових функцій, і то кождої з осібна враз з приміненням кождої з них до розвязки трикутників при помочі льогаритмів; в другій, систематичній частині, маємо перегляд всіх випадків обчислення головних та побічних елементів трикутника при помочі ріжних теорем, метод та рівнань, систематичну тригонометрію з узглядненням функцій секанс і косеканс та практичні застосовання, з яких треба піднести: тріангуляцію, задачі Снелія і Ґансена, розвязку квадратових та кубічних рівнань.

Від дотеперішнього підручника Савицького ріжниться підручник Чайковського популярним викладом, основним розслідом кождої кутової функції, обильністю матеріялу, а що найважніще модерною методою його оброблення та розкладом.

Книжка інтересна і для теоретиків і для практиків. Для здібніщих учнів, що займуться математикою спеціяльно, призначені крім цего трудніші місця. Вартість книжки підносить велика кількість історичних заміток та добрих рисунків. Автор, Галичанин, внаслідок наукової праці на Придніпрянщині, ввів у свій підручник універсальну українську математичну термінольоґію, яка повинна бути взором для других підручників з цеї ділянки. Через ці всі прикмети є незвичайно цінним вкладом в нашу дуже а дуже убогу наукову математичну літературу.

Побажатиб тільки, щоб автор, звісний зі своїх праць вчений, в добу творення наших найвищих шкіл так в Галичині, як і на Придніпрянщині, дав як найскорше підручник чи то до вищої аналізи, чи до теорії чисел, чи до чогонебудь иншого.

Андрій Ластовецький.

Лекція про українську літературу в Ґенуї. В салі наукових читань (ala di letture scientifiche) в Ґенуї відбулась 1. березня конференція пані М. Липовецької на тему „Українська література".

Серед присутних професорів університету ґенуенської аристократії ін ебагатьох друзів української справи одмітимо: ґенерала Лавренті, професора Парріні, професора Кіяма, лідера республіканської партії адвоката Паляцці, полковника Паольо Феррарі, ґрафа Капассо-Торре і відому італійську письменницю Віллі Діяс.

Перед конференцією марків Дорія (голова товариства наукових читань) виголосив промову, в якій дякував пані Липовецькій за щасливу думку познайомити італійське суспільство з українською літературою (то була перша лекція про українську літературу в Італії) і побажав Україні як можна швидче звільнитися від чужоземного ярма і свобідному українському народови зажити свобідним життям.

В своїй конференції пані Липовецька передовсім зясувала ріжницю поміж українським і иншими славянськими народами і, почавши від „Слова о Полку Ігоревім", дійшла до сучасної літератури, цитуючи у власнім перекладі на італійську мову Шевченка, Франка, Коцюбинського, Стефаника, Лесю Українку і Олеся. Конференція дуже зацікавила публику і мала великий успіх. Ґенуенські часописи присвятили конференції великі статті з перекладами творів, читаних п. Липовецькою. — Журнал „Europa Orientale" запропонував пані Липовецькій зрезюмувати конференцію в двох статтях: 1. „Стара українська література" і 2. „Новійша українська література".

Конференцію буде повторено в Ґенуї і в инших містах Італії.

Записки.

Українська стенографія. Українське Педаґоґічне Товариство приступило до друкування книжки проф. Олександра Панейка п. з. „Українська стенографія", чим усуває пекучу прогалину, що від кількох літ давалося відчувати ізза недостачі такої книжки. Праця проф. Панейка являється одинокою в свойому роді на всій Україні і має служити не тільки як шкільний підручник, але й як самоучок, із якого кождий може сам легко навчитися.

В розпродажі появиться в перших днях мая ц. р.

Бібліоґрафія.

(Книжки і видання надіслані до Редакції).

А. Книжки. Б. Журнали.

А.

Елисей Карпенко: БІЛІ НОЧІ. (Драматична поема)) — Видавн. „Театр" — Київ — Відень 1920. Ст. 48. 8⁰.

Його ж: МОМОТ НІР (Траґедія) теж Видавництво — 1920. Ст. 48. 8⁰.

Його ж: ОСІННОЇ НОЧІ (Траґедія) теж Видавництво — 1920. Ст. 16. 8⁰.

Його ж: СВЯТОГО ВЕЧЕРА (Драма) теж Видавництво — 1920. Ст. 16. 8⁰.

Юрій Кміт: ТРЕМТІННЯ ДУШІ. Вступними увагами попередив Михайло Галущинський. Накладом книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка. Стор. 144. Львів, 1922. Ціна 600 мп.

Борис Лисянський: ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО (З нагоди 35 літнього ювилею літературної діяльности). Нарис — Тарнів 1921. Ст. 30. 16⁰.

Марголинъ Арнольдъ: УКРАИНА И ПОЛИТИКА АНТАНТЫ — (Записки еврея и гражданина) — Берлинъ. Изд. С. Ефронъ. Ст. 397. 8⁰.

Лесь Мартович: НЕ-ЧИТАЛЬНИК й инші оповідання. (Видання друге) — Львів, 1922. Ст. 69. 32⁰. Видавництво „Народ" ч. 1.

Його ж: ХИТРИЙ ПАНЬКО й инші оповідання. Тогож видавництва ч. 2. Ст. 128. 32⁰.

Михайло Обідний: ВОЛОД. САМІЙЛЕНКО НА ТЕРЕЗАХ ПОЕТИЧНОЇ ДУМКИ. Тарнів, 1921. Ст. 30. 16⁰.

Іван Огієнко: ВЕЛИКОДНЯ ЕВАНГЕЛІЯ св. Ев. Іоана. — „Українська Автокефальна церква" ч. 46, 8⁰. ст. 4. *Його ж:* УЧИТЕЛЬНЕ СЛОВО — Тогож Вид. ч. 47, ст. 4, 8⁰. *Його ж:* СВЯТА ВЕЛИКОДНЯ ВІДПРАВА — тогож Вид. ч. 48, ст. 32. 8⁰.—Усі—Львів 1922.

Василь Панейко: ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ СХІДНОЇ ЕВРОПИ (Галичина й Україна супроти Польщі й Росії)—Відень 1922. Накл. Автора. Ст. 82. 16⁰. Зміст: Передмова, Підстави самостійницької ідеольоґії. На службі польського імперіялізму. Самостійність. Геополітична неминучість східно-европейської спілки. „Підстава нашої політики". „Falsus utinam vates sum".

Клим Поліщук: „МАНІВЦЯМИ", нариси і оповідання з часів Революції. Львів—Київ, 1922. „Учительська Бібліотека" ч. 1. Зміст: Манівцями; За ґратами; Революційним шляхом; „За всіх—один"; Друг мертвих; „Воєнко"; Одне Різдво; „Замісць казки"; „Великого бажайте!"; Білі конвалії і Начерки олівцем.

Склад видання в книгарні Наукового Тов. ім. Т. Мевченка.

Адам Ріпецький: ZSKRÓT HISTORJI PEDAGOGII. Lwów.—Nakł. Wyd. „Jutrzenki". 1921. Ст. 136. 32⁰.

Іван Франко: ІЗ ДНІВ ЖУРБИ. Поезії. Друге видання. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів-Київ 1922. Накл. Українського Педаґоґічного Товариства. Стор. 136. Вінєта роботи Павла Ковжуна.

Чайковський Микола: ТРИГОНОМЕТРІЯ для висших кляс серед. шкіл і для самоосвіти. Вид. Дніпров. Союзу споживчих Союзів України „Дніпросоюз". Київ-Відень 1921. Ст. 219. 8⁰.

ЗАПИСКИ ІСТОРИЧНО-ФІЛЬОЛЬОҐІЧНОГО ВІДДІЛУ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК. Т. І. Київ 1919. Зміст: Акад. *М. Петров:* Київська академія, *В. Модзалевський:* Перший військовий підскарбій Роман Ракушка, проф *І. Соколов:* Українська церква та грецький Схід у XVI. до XVII. в., проф. *Т. Сущицький:* Оповідання про Михайлика й Золоті Ворота та про Батия, акад. *Д. Багалій:* О. Як. Ефименкова (некрольоґ). Замітки й матеріяли, акад. *М. Петров:* Про панагію, що ніби то належала митр. М. Сирину, *М. Стороженко:* Осадження М. Крилова, Критика й рецензії (проф. Данилевича, акад. М. Петрова, проф. А. Лободи, проф. Т. Сушицького, П. Зайцева).

ЗАПИСКИ ІСТОРИЧНО-ФІЛЬОЛЬОҐІЧНОГО ВІДДІЛУ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК. Т. II. Київ 1920. Зміст: проф. *М. Сушицький:* Оповідання про Михайлика й Золоті Ворота та про Батия (докінчення). *В. Модзалевський:* Перший військовий підскарбій Роман Ракушка (докінчення), *О. Дорошкевич:* „Критичні замітки про Пренія Панатіота съ Азимитомъ", Матеріяли й замітки, Листи Куліша до Стороженка, Куліш і Буркулабовський літопис, проф. М. Василенка. Критика й рецензії.

„LA LIBRE UKRAINE" (Revue politique et litteraire). Constantinople —Fevrier—Mars 1922. Index: *A. Adiassewich'* Necrologue. Caveant Consules. *Alva:* Les bolschevistes et l'emigration ukrainienne. *I. Blakitny;* Methodes de l'education de la jeunesse en Ukraine Sovietisse. *Gontyrenko:* Tableau de la vie contemporaine en Ukraine. Considération sur les moyens pour venir en aide aux refugiés ukrainiens à Constantinople. Bibliographie.

„МИТУСА". Література і мистецтво, IV. зш. квітень 1922. Львів. Ст. 32. Зміст: Поезія: *Ю. Шкрумеляк:* Порожний амвон; Третій; Графиня Толентіно; Радість творчості. — *В. Бобинський:* На весноярі; Амфорам без нектару.—*М. Курчинська:* Вечір; Колисанки.—*О. Бабій:* На вулиці; До неї. — *Б. Гомзін:* Відчай; Гармонія.—*Ю. Липа:* З „Задуманих дзеркал"; Поетична проза. *М. Курчинська:* Осінь; На нервах листа. — *М. Леліт:* Заповідь майбутнього; В присмеркову далечінь. — *М. Одолян:* Страждання; Самотність. — *Е. Яворовський:* Розпука. — *В. Софронів:* Її тайна; Мистецька трибуна. — *А. Рудницький:* Про модерну музику.—*Л. Рубінер:* Боротьба з янголом.—*О. Роден:* Із діяльоґів про мистецтво. Книжки. Хроніка. Репродукції: *Олександер Архипенко:* Поцілунок (різба); Рисунок; Героїня (колірована теракота).

„ПИСРМО З ПРОСВІТИ". Рік IX. ч. 17—18. Львів 15. квітня 1922. Зміст: *І. Брик:* Христос воскресе! *В. Шашкевич:* Христос воскрес! *С. Шах:* Великдень „воєнні могили й читальні „Просвіти". *В. Тарногродський:* Не забувай, що ми Славяне. *М. Черемишина:* Зрадник. *М. Грушевський:* Гетьман Петро Сагайдачний. *В. Д.:* Перед ґенуенською конференцією. *О. Лещук:* Подерті черевики. Дописи. Українське життя на чужині. По нашому краю. По світу. Що читати. Вісти з „Просвіти". Оголошення.

„РУСАЛКА". Літературний альманах, під редакцією Клима Поліщука. Книжка 1. Львів, 1922. Зміст: Русалка — поезія: *Антін Павлюк:* Польовий Ісус. *Клим Поліщук:* Чорноземне. *Петро Гай:* Поезії. *Наталка Волошка:* В тумані. *Є. Іваненко:* * * * — Проза: *Галина Орлівна:* Соната, Очі, Дві квітки. *Антін Павлюк:* Стоптані квіти. *Клим Поліщук:* Начерки олівцем. І. Мазурська нічка, II. Блакитні сни, III. „Шпик", IV. Дві. Визволений раб. *Е. Яворовський:* Війт, Антось. *В. Островський:* Не наш. *А. Нивинський:* „Зайда Пук". *Гр. Гакуляк:* Процес о межу. *Фед. Дудко:* „Aeternum" („В тенетах життя".) — Літературна літопись: *К. Лаврінович:* Гречкосії. Мозольники. *Л. Л-вич:* Суч. літерат. змагання. Nemo: Кустарна преса. — Бібліоґрафія. Рецензії на твори: Клим поліщук: „Отаман Зелений". Олесь Бабій: „Шукаю людини". Галина Орлівна: „Шляхом чуття". Федір Дудко: „Краса життя". Адреса видавництва: Львів, вул. Курикова ч. 10.

„СВІТ ДИТИНИ", Число 7, 1. квітня 1922. Зміст: *Василь Софронів:* Останній сніг (вірші). *Ст. Чубатівна:* Мала фільософка. *Р. Завадович:* Квітень іде (вірш). *Е. Липчиця:* Короленко. *Леся Верховинка:* До весни (вірш). *Слава Я.:* Брат і сестричка, сценічний образець на дві дії. *Карло Евальд:* Проліски (перекл. *Ст. Тисовський*). Про Ляпонців з рисунком. *Боз:* Під весну (вірш). *Вільгельм Буш:* Пімста слоня (перекл. Я. Вільшенко, з 12 рисунками). Людські домівки, з 2 рис. (перекл. з англ. Софія Кулик). Рухові ігри на весну. *Вільшина Остап:* Люби, дитино! (вірш). П. Ш. Неслухняні мишенята, казка (вірш). Всячина. Ребуси, загадки й шаради, листи від читачів і т. и.

„УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО" Рік VII. ч. 2—3—4 Львів — Лютий, Март, Квітень 1922. (По конфіскаті другий наклад). Ст. 36. 4⁰. Зміст: Від Редакції. *В. Корнилик:* Шевченко-педаґоґ. *Л. Білецький:* Софія Русова. *І. Лобай:* Два напрями в народнім вихованню. *С. Конник:* Кінематоґраф. *І. Лобай:* Шкільництво за границею: Англія, Чехія, Росія. *Г. Герман:* Діточий кооператив „Надія". *А. Животко:* В справі дошкільного виховання. *В. Мурський:* На передодні. *І. Ліщинський:* Факти говорять. З Волині і Холмщини. *М. Луцкевич:* Народний учитель серед громади. Вісти з Матерного Товариства. З діяльности Окр. Відділів. Збірка Уділів. Новинки. Бібліоґрафія. Посмертні вістки. Оголошення.

„КНИЖКА", вістник укр. книжкового руху, ч. 1—3 (річник II.) видає В-во „Бистриця" в Станиславові, Зміст: Книгарський Календар праці на зимовий сезон; Несупротивленнє злу; Техніка перекладу; Організація укр. видавництв і книгарень; Укр. вид. рух на Радянській Україні в 1920 р.; Видання „Всеукр. Держ. Вид. укр. мовою за рік 1920; З преси; Рецензії; Біжліоґрафія; Хроніка.

Едґар Ален По. „ЧЕРВОНА СМЕРТЬ". Переклав Меріям. Накладом „Бібліотеки Меріям". Львів 1922. Ціна 160 мп.

BIBLIOTEKA KUL